

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Величка Георгиева Минкова
Национална художествена академия

относно придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на
висшето образование: 8. Изкуства, професионално направление:

8.2. Изобразително изкуство, специалност „Сценография“

кандидат Борис Стефанов Далчев

представен за рецензиране дисертационен труд на тема:

„Сценография в движение и действие“

Научен ръководител: проф. Светослав Кокалов

1. Общо описание на представените материали

Представеният за рецензиране дисертационен труд „Сценография в движение и действие“ съдържа 219 страници. Той се състои от увод, три глави, заключение, библиография, включваща 41 заглавия на кирилица и 52 заглавия на латиница, 28 интернет сайта, приложение 1 - визуална схема и приложение 2 - албум със 174 визуални единици.

Авторефератът напълно съответства на структурата на дисертационния труд и го представя достоверно в рамките на 38 страници. Докторантът е направил три публикации по темата, отговарящи на изискванията по процедурата за защита на дисертация.

Приложената Наукометрична таблица за образователна и научна степен „доктор“, показва покриване на регламентирани в Закона за развитие на академичния състав минимални национални изисквания на Р.България (ЗРАСРБ), Правилник за неговото прилагане (ППЗРАСРБ) и Правилника на НХА.

2. Характеристика и оценка на качествата на дисертационния труд

Изборът на тема на дисертационния труд предопределя задълбочено авторско изследване на област, за която теоретичните анализи са ограничени. Според Борис Далчев липсват текстове на български език, ориентирани изцяло към времеви аспект на изкуството сценография, а в чуждоезичната литература те са много малко. Изследователският опит показва, че са налични кратки раздели или пасажии в студии, представящи психология на визуалното възприятие, художествени школи, автори,

труп и сценични практики. В тази връзка генерираните задълбочени анализи и трактовки, които са съществена част от този труд, са особено ценни не само за българската специализирана литература, но и за чуждоезичната.

Изследвайки състоянието на проблема Борис Далчев достига до заключения, инспирирани от характеристиките на днешното време, които разчита като непостоянство и промяна. Тази особеност на динамична нестабилност пряко влияе върху изкуството и в частност върху театралното изкуство, превръщайки се в провокатор на потребности от нови театрални форми. Ареалът, в който е заложена да функционира изследователската практика на Борис Далчев е широк, защото анализите третира не само сценографията, но и отделни научни направления, от които тя се ползва. В тази връзка е напълно оправдан мултидисциплинарния характер на използваната литература и цитираните автори като Рудолф Арнхайм, Тим Инголд, Жан Бодрияр и др.

Като обект на изследването се дефинира сценографията в контекста на сценичното движение – действие, позитивирано като ярък способ на изразяване, и като средство функциониращо и определящо значения. Движението и статичността, в тяхната своеобразна връзка, генерират същината на пространствената и времевата трансформация, отнасяща се до типа сценография и начините на боравене с нея. Като обект на изследователската дейност се определя действието с пряко отношение към сценичния образ на дадено движение и закономерните му връзки с последователността от сценични събития, актьорски взаимоотношения, конфликти и взаимодействия.

Предмет на изследването са кинетичните типове сценографии, които са представени посредством примери, налични тенденции в български и световни сценографски решения през последните десетилетия. Поставените цели са насочени към систематизиране на типовете движения в сценографията и обособяването им в категории. При наличието на не съвсем ясна материя подлежаща на проучване, стремежът към създаване на система е правилен избор, защото дава възможност на компетентният автор да изведе понятия. Според Борис Далчев по този начин се създават условия за изграждане „информационна координатна система, която да се ползва в анализирането и прилагането на даден тип движение“. Тя функционира като поставя теоретична рамка на категориите движение и действие в сценографията.

Анализът извеждат някои характеристики на сценографското решение основани на функцията на движението, които могат да бъдат определени като физически,

механични и емоционални въздействия, основаващи се на типове материали и механизми. Направените заключения са ценни, защото създават своеобразен модел, който е възможно да послужи на други изследователски практики третиращи материално-предметните отношения.

Теоретичното изследване се фокусира върху два тематични аспекта. Единият обследва технологичната предопределеност на движението представено посредством материалността и физичните закони, а другият позитивира неговото въздействие и внушение в символен контекст, провокиращ емоционалното преживяване на зрителя. В подкрепа на докторската теза се предлагат исторически факти, извършват се паралелни сравнения на процеси и тенденции във визуалните изкуства, танца и театъра. Съществена част от научното изследване е анализът, който регламентира механичната трансформация на декора в сценичното действие. На базата на изследователския опит Борис Далчев успява аргументирано да изведе дефиниции и да установи основни модели на кинетичната сценография.

Настоящият труд предлага визуализиране в схематичен вид на синтезирана информация за етапи, модели и твърдения относно разгледаните теми. Както определя самият автор, това е форма на своеобразно обобщение, онагледяване, чрез което се представят и проследяват причинно-следствените връзки в създадената субординирана система.

3. Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Теоретичното изследване компетентно се позовава на прилагане на принципа на индукция от конкретни модели, понятия и звена. Тази последователност е модел при разработването на отделните теми, които представят смислово съгласуваната връзка между материал, механизъм, сценография, елементи, организация, структура.

Съществен метод избран от докторанта е историческият анализ, който е в основата на позитивирането на констатации и сравнения между различни сфери на изкуствата, науката, научните открития и т.н.

Предвид естеството на изследваната област, мотивирано се включва методът за проучване на примери и документалният анализ. Събраната информация от специализирана литература и лично наблюдение се подлагат на логически анализ, за да бъдат изведени основните изводи на труда.

4. Описание на приносите на дисертационния труд

Докторантът извежда единадесет приноса на своя дисертационен труд, резултат демонстриращ прецизност в направените анализи, обобщения и изводи. Те са индикация за основателния избор на тема и проблем, които дават възможност на Борис Далчев да създаде труд с изявена оригиналност.

Като основен принос на дисертационния труд бих открила авторския подход на работещия сценограф, гледна точка, която представя лабораторно творческата практика. Подобни изследователски трудове са ценни, защото представят заключения и изводи основани не само на примери и доказателства от специализирана и научна литература, а и на личен професионален опит.

6. Заключение

Дисертационният труд „Сценография в движение и действие“ притежава неоспорим ресурс от теоретични и научни качества, които го определят като качествено съвременно изследване на сценографското изкуство. Неговата прецизност в методичното излагане на факти, анализи и заключения го дефинират като значим и съществен за сценографията, както и за образованието в тази област. Ясно поставените цели, категорично формулираните задачи и предмет на изследването, добре структурираното изложение и високата стойност на изследователската работа са индикатори за високото ниво на професионална ерудиция на автора.

Предвид гореизложеното становище убедено изразявам своята положителна оценка и предлагам на Научното жури да подкрепи присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.2. Изобразително изкуство на ас. Борис Стефанов Далчев.

16.08.2024 г.

проф. д-р Величка Минкова